

Remissvar avseende Värdet av vinden (KN2023/03016)

Nätverket Vindkraftens klimatnytta, som utgörs av tre vindkraftsprojektörer och Svensk Vindenergi, lämnar i det följande ett gemensamt remissvar med fokus på åtgärder som kan underlätta för kommunerna att säga ja till vindkraft och därigenom möjliggöra omfattande utsläppsminskningar.

Sammanfattning

FN:s klimatpanel har visat att fortsatt utbyggnad av vind- och solkraft till år 2030 har överlägset störst potential att kostnadseffektivt minska utsläppen av växthusgaser¹. Naturvårdsverket betonar i sitt underlag till regeringens klimathandlingsplan från april 2023 att det krävs en snabb utbyggnad av vindkraft för att Sverige ska kunna nå sina klimatmål².

Nätverket Vindkraftens klimatnytta har beräknat, med hjälp av forskningsstudier, att varje TWh ökad fossilfri elproduktion i Sverige minskar utsläppen med cirka 600 000 ton, oavsett om elen används i Sverige eller exporteras.³ Därför är det mycket bekymmersamt att allt fler vindkraftsprojekt stoppas av det kommunala vetot.

Vi lyfter här fram fem förslag som kan underlätta för kommunerna att säga ja till vindkraft:

- 1. Planeringsstöd till länsstyrelserna.** Vi föreslår att länsstyrelserna, i enlighet med förslag från utredningen, får resurser och i uppdrag att, tillsammans med kommunerna, identifiera lämpliga områden för vindkraft. Detta måste ske omgående.
- 2. Planeringsstöd till kommunerna.** Vi föreslår, i enlighet med utredningens förslag, att det tidigare stödet till kommunernas vindkraftsplanering återinförs och inkluderas i nästa budgetproposition.
- 3. Långsiktiga, kraftiga och teknikneutrala statliga ekonomiska incitament för kommunerna.** Vi föreslår att regeringen tar initiativ till omfattande statliga, långsiktiga och teknikneutrala incitament till kommuner som tillstyrker ny elproduktion, både kärnkraft och vindkraft.
- 4. Tidigarelagt beslut som inte kan återkallas.** Vi föreslår att regeringen aktualiserar förslaget om tidigarelagt och bindande kommunalt beslut om tillstyrkan, något som bör införas parallellt med planeringsstöd till länsstyrelser och kommuner.
- 5. Släckt hinderbelysning när inget flyg är i närheten.** Vi föreslår att regeringen agerar skyndsamt för att lösa problemet med hinderbelysning, i enlighet med förslaget från utredningen.

Daniel Badman, vd, Svensk Vindenergi
Anders Wijkman, ordförande nätverket Vindkraftens klimatnytta
Johanna Bohn, vd, wpd Scandinavia
Maria Röske, vd, BayWa r.e
Peter Zachrisson, vd, SR Energy

¹ [FN:s klimatpanel IPCC AR6 Synthesis Report, Figure SPM.7, mars 2023](#)

² [Naturvårdsverket](#), Underlag till regeringens kommande klimathandlingsplan och klimatredevisning, april 2023

³ [Nätverket Vindkraftens klimatnytta](#), Svensk vindkraft kan minska klimatutsläppen med 50 procent, april 2019

Inledning: Fördubblad fossilfri elproduktion förutsätter incitament för kommunal tillstyrkan

Statsminister Ulf Kristersson har poängterat att vi ska ”fördubbla den fossilfria energiproduktionen” fram till 2045.⁴ Elproduktionen uppgick år 2022 till 170 TWh, och statsministern och många andra aktörer vill alltså fördubbla den till 340 TWh.

Samtidigt står det klart att elbehovet också på kort sikt, till 2030, ökar mycket kraftigt.

Basindustriernas energisamarbete SKGS beräknar i en ny (och uppdaterad) kartläggning att industrins elbehov ökar med 70 TWh mellan 2023 och 2030, vilket motsvarar hälften av Sveriges nuvarande totala elanvändning.⁵ Sammantaget ökar elbehovet i Sverige med hela 87 TWh till 2030.

Statsminister Kristersson uppgav under en pressträff i januari 2023: ”Jag tror man ska titta på allt som kan öka förutsättningarna att de kommande åren dramatiskt öka elproduktionen.”⁶

Det vore enligt vår uppfattning lämpligt att planera för att den fossilfria elproduktionen ska uppgå till minst 250 TWh år 2030.

Den svenska industrin poängterar både det ökade elbehovet och behovet av mer vindkraft:

- I en enkätstudie med 21 industribolag med stort elbehov instämmer 13 helt i att snabba investeringar i vindkraft kan skapa förutsättningar för industriell konkurrenskraft, fler arbetstillfällen och regional utveckling. Fem bolag instämmer delvis i detta påstående och de återstående tre förhåller sig neutrala.⁷
- Svenskt Näringsliv skriver i sin rapport Startprogram för mer vindkraft att det krävs en ”politisk tydlighet om att vindkraften är en bärande, välkommen och prispressande del av vårt energisystem”.⁸

Myndigheternas bedömning är i linje med industrins uppfattning:

- Svenska kraftnät bedömer i sin kortsiktiga marknadsanalys att elanvändningen ökar kraftigt redan till 2027⁹ och att Sverige då kan få ett underskott på el.¹⁰
- Energimyndigheten anger i en ny rapport att elbehovet till 2035 kan fördubblas.¹¹ ”Utbyggnadstakten för ny elproduktion behöver vara ännu högre än vad den historiskt varit” och vindkraften ”har den största potentialen”. Samtidigt varnar Energimyndigheten för att

⁴ [Regeringskansliets Youtube-kanal](#), Regeringen presenterar nyhet om tillståndsprocesser, juni 2023

⁵ [SKGS](#), Rapport – Industrins elbehov till 2030, april 2023

⁶ [Regeringskansliet](#), pressträff med statsminister Ulf Kristersson och klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari, 10 januari 2023

⁷ [Svensk Vindenergi](#), Ny enkätstudie: industrier vill se snabbt utbyggd vindkraft, mars 2022

⁸ [Svenskt Näringsliv](#), Startprogram för mer vindkraft, mars 2023

⁹ [Svenska kraftnät](#), Kortsiktig marknadsanalys 2022, december 2022

¹⁰ [SVT Nyheter](#), Industrisatsning i norr hotas av långsam vindkraftsutbyggnad – risk för elbrist 2027, intervju med Mattias Jonsson, enhetschef på Svenska kraftnät, 5 februari 2023

¹¹ [Energimyndigheten](#), Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering, december 2022

”allt fler vindkraftsprojekt stoppas av kommuner som använder sin vetorätt, vilket gör att utbyggnadstakten väntas minska”.¹²

- I Energimyndighetens nya långsiktiga scenario ökar andelen vindkraft från 17 procent år 2021 till 49 procent av elproduktionen år 2050.¹³
- De svenska scenarierna ligger i linje med de från Internationella Energiorganet IEA, som förutspår att vind- och solkraft ökar sin andel av den globala elproduktionen från 10 procent år 2021 till 70 procent år 2050.¹⁴

På kort sikt fortsätter den snabba utbyggnaden av landbaserad vindkraft i Sverige. Den förväntas öka med i genomsnitt drygt 6 TWh om året mellan 2022 och 2025, och då producera 53 TWh. Därefter minskar utbyggnadstakten väsentligt, om det inte snabbt beviljas fler tillstånd.¹⁵ Detta är allvarligt eftersom det, enligt rapporten från SKGS, krävs cirka 11 TWh ny elproduktion varje år fram till 2030 för att kunna möta det kommande elbehovet (utan att reducera elexporten). Detta förutsätter en omfattande utbyggnad av den landbaserade vindkraften.

För att bibehålla den landbaserade vindkraftens nuvarande utbyggnadstakt (drygt 6 TWh/år) måste det installeras minst 280 nya vindkraftverk om året, men under 2021 och 2022 var det bara 130 respektive 182 verk som beviljades slutligt tillstånd.

Det finns ett starkt stöd bland allmänheten för att bygga ut vindkraften. En Sifo-undersökning visar att det är dubbelt så många (58 procent) som anser att den egna kommunen ”bör bidra till den fortsatta vindkraftsutbyggnaden i Sverige”, än som inte anser detta (28,5 procent). Undersökningen omfattar 3 250 svarande personer och är beställd av nätverket Vindkraftens klimatnytta.¹⁶

Det finns också ett starkt stöd bland kommunpolitikerna, där 49 procent av ledamöterna i fullmäktige är positiva till ny landbaserad vindkraft inom egna kommunen, medan bara 29 procent är negativa.¹⁷

Samtidigt visar en ny rapport att kommunerna i allt högre grad använder sitt veto och stoppar nya vindkraftsparker.¹⁸ Det starka stödet bland kommunpolitikerna visar sig alltså inte i praktiken och tyder på en kraftig NIMBY-hållning till vindkraften. Det kommunala vetot är den i särklass viktigaste anledningen till att vindkraftsansökningar inte beviljas. Detta illustreras i nedanstående diagram från en ännu opublicerad rapport av Westander Klimat och Energi.

¹² [Energimyndigheten](#), Fortsatt snabb utbyggnad av vindkraften krävs för omställning, april 2023

¹³ [Energimyndigheten](#), Scenarier över Sveriges energisystem 2023, mars 2023

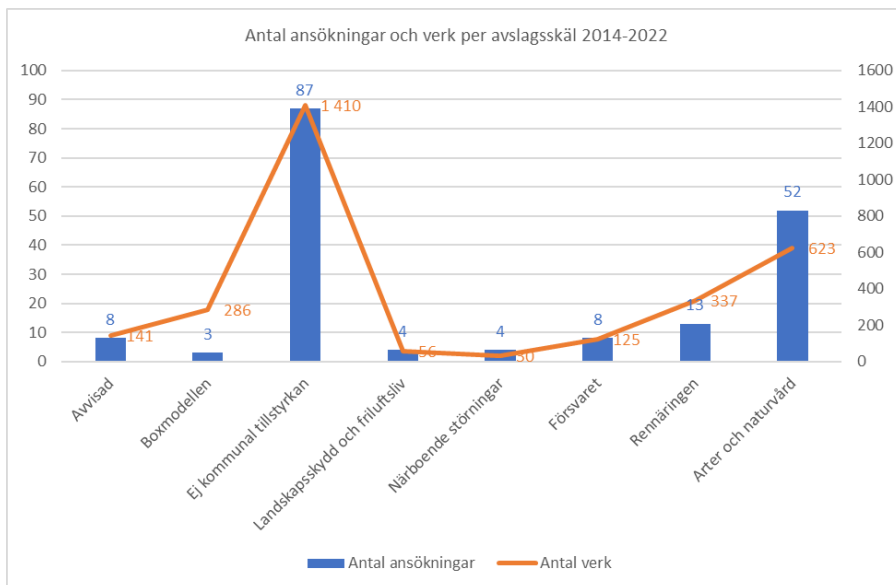
¹⁴ [IEA](#), World Energy Outlook 2022, oktober 2022

¹⁵ [Svensk Vindenergi](#), Statistik och prognos – Q2 2023, juli 2023

¹⁶ [Nätverket Vindkraftens klimatnytta](#), Majoritet vill se mer vindkraft i sin egen kommun, 3 maj 2022

¹⁷ [Svensk Vindenergi](#), Många kommunpolitiker positiva till ny vindkraft, 18 maj 2022

¹⁸ [Svensk Vindenergi](#), Vindkraftsvetot bromsar klimatomställningen, 22 mars 2022

Om man också inkluderar ”negativa” kommunala ställningstaganden i anslutning till samråd och i tidig dialog, som följts av att projektet stoppats, blir statistiken denna:

- Under 2020 drabbades 47 procent av projekten och 46 procent av verken av vetot.
- Under 2021 drabbades 75 procent av projekten och 77 procent av verken av vetot.
- Under 2022 drabbades 71 procent av projekten och 73 procent av verken av vetot.

Det krävs incitament för kommuner att tillstyrka vindkraft och möjliggöra den ökade fossilfria elproduktion som behövs på kort och längre sikt.

1. Planeringsstöd till länsstyrelserna

Naturvårdsverket och Energimyndigheten har arbetat fram en nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad på land, där de brutit ned det samlade utbyggnadsbehovet per län.¹⁹ Myndigheterna vill att länsstyrelserna, i samarbete med kommunerna, ska identifiera lämpliga områden för vindkraft för att kunna uppnå länets utbyggnadsbehov.

Syftet med strategin är att ”skapa förutsättningar för att den framtida utbyggnaden av vindkraft sker på ett hållbart sätt”, mot bakgrund av att ”vindkraftutbyggnaden framöver ska ske med ett större mått av långsiktighet, samsyn och förutsebarhet”. Genom strategin kan man i förväg peka ut lämpliga områden dit vindkraftsutbyggnaden bör koncentreras.

Utredningen skrev: *”Förslaget i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, om att länsstyrelserna ges i uppdrag att utarbeta regionala planeringsunderlag, bör genomföras.”*

Detta motiverades:

¹⁹ [Energimyndigheten](#) och Naturvårdsverket, Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad, januari 2021

”Vi menar, i likhet med Försvarmakten, att Energimyndighetens och Naturvårdsverkets nationella strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad (se avsnitt 5.1 ovan) är rätt tänkt. Vi bedömer att de regionala planeringsunderlag som är avsedda att vara strategins nästa steg kan utgöra en viktig vägledning för kommunernas energiplanering, översiktsplanering och beslut att säga ja eller nej till nya vindkraftsparker. Länsstyrelserna bör därför ges det uppdrag som föreslås i strategin. Uppdraget innebär att undersöka och redovisa förutsättningar för att nå det regionala utbyggnadsbehovet för respektive län och att vidareutveckla och kvalitetssäkra det nationella planeringsunderlaget ur ett regionalt perspektiv. Arbetet ska resultera i ett regionalt planeringsunderlag som visar potentiella områden för vindkraftsetableringar. Arbetet ska ske i samverkan med berörda aktörer inom länet, inklusive kommuner, regionen, samebyar, elnätsföretag, projektörer, intresseorganisationer och andra berörda aktörer.”

Nätverket Vindkraftens klimatnytta instämmer i utredningens slutsats och föreslår att länsstyrelserna snarast får resurser och i uppdrag att genomföra ett planeringsarbete för att, tillsammans med kommunerna, identifiera lämpliga områden för vindkraft.

2. Planeringsstöd till kommunerna

Det är mycket viktigt att regeringen snarast inför ett nytt planeringsstöd till kommunernas vindkraftsplanering, liknande det som infördes under alliansregeringen²⁰ och som totalt 212 kommuner (och 13 länsstyrelser) tog del av. Ett nytt planeringsstöd skulle leda till ett ökat engagemang kring var vindkraft bör byggas – och inte byggas – runt om i hela Sverige. Lokala konflikter kan i flera fall undvikas. Det blir mer förutsägbart var man får bygga och projektörerna kan fokusera sina resurser på områden där kommunerna välkomnar vindkraft.

Den statliga utredningen ”En rättssäker vindkraftsprövning” föreslog att ”ett planeringsstöd bör införas snarast för kommunernas planering av vindkraft”.²¹ Svensk Vindenergi och nätverket Vindkraftens klimatnytta föreslog i en inlägga i juli 2021 att regeringen skulle införa ett sådant planeringsstöd.²² I denna inlägga granskades bland annat 17 avgjorda ansökningar som helt eller delvis stoppats av det kommunala vetot, trots att området var utpekat som lämpligt i vindbruksplan eller översiktsplan. Den tydliga slutsatsen – som kommunpolitiker känner igen – var att vindbruksplanernas styrande effekt för kommunernas beslut är väsentligt lägre när planen är äldre än när den är ny. Det är därför mycket viktigt att kommunerna får stöd att uppdatera eller upprätta nya vindbruksplaner.

Förslaget har ett brett stöd bland partierna i Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som ”ser positivt på förslaget om ett statligt stöd för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering och fysisk planering gällande vindkraft” och menar att ”ett ekonomiskt stöd kan vara avgörande för att ge även kommuner med begränsade resurser möjlighet att prioritera att ta fram uppdaterade underlag gällande vindkraft”.²³

Detta planeringsstöd bör inte ersättas av, utan kompletteras med, ett stöd till kommunernas arbete med energiplanering.

²⁰ [Boverket](#), Rapport 2012:21, regeringsuppdrag, Utvärdering och uppföljning av stöd till planeringsinsatser för vindkraft, december 2012

²¹ [SOU 2021:53](#), En rättssäker vindkraftsprövning, juni 2021

²² Svensk Vindenergi och [nätverket Vindkraftens klimatnytta](#), Statligt stöd till kommunernas vindkraftsplanering i budgetpropositionen, 16 juli 2021

²³ [SKR](#), Remissvar till Värde av vinden, 26 maj 2023

Utredningen föreslog ”att tillfälligt ekonomiskt stöd för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering, med fokus på planering av utbyggd fossilfri elproduktion (inklusive fysisk planering av vindkraft), ska införas. Stödet ska vara totalt 120 miljoner kronor fördelat över åren 2024–2027.”

Utredningen motiverade detta bland annat med att:

”Sveriges möjlighet att möta ett kraftigt utökat elbehov kommer till stor del vara avhängigt av kommunernas förmåga att effektivt genomföra strukturerade och transparenta planeringsprocesser. På kort sikt handlar det framför allt om fysisk planering av vindkraft. Att de kommunala processerna är viktiga är inte minst för att kommunerna, med stöd i en underbyggd planering, ska kunna ge tidiga och tydliga besked till vindkraftsprojektörer om var de önskar att vindkraftparker byggs. Men också för att, genom deltagande och inflytande för dem som berörs, skapa en större lokal acceptans.”

Nätverket Vindkraftens klimatnytta instämmer i utredningens slutsats och föreslår att det tidigare stödet till kommunernas vindkraftsplanering återinförs från 2024.

3. Ekonomiska incitament till kommunerna, bra för staten

I februari 2022 skrev åtta inlandskommuner i Västerbotten till regeringen: ”Det nya gröna järnet och stålet kräver vindkraft. Gröna batterifabriker kräver vindkraft. Nyindustrialisering och omställningen av transportsektorn kräver ny grön elkraft... mer vindkraft innebär att våra kommuner blir intressanta etableringsorter för elintensiva industrier. Och när miljardinvesteringarna sker ger det massiva kringeffekter på lokal och regional nivå.”²⁴

Men trots alla fördelar såg inte kommunerna någon väg framåt, så länge berörda bygder och befolkningar inte stimuleras för att acceptera och välkomna fortsatt vindkraftutbyggnad.

Många vindkraftsbolag har ökat nivån på bygdemedel, som syftar till att närsamhällena ska få ta del av det värde som vindkraften genererar. Det är bra att Incitamentutredningen också föreslår en intäktsdelning till närboende. Men inget av detta kommer räcka, varken enligt vår eller Utredningen Värde av vindens bedömning. Det behöver också införas **statliga kraftiga, långsiktiga och teknikneutrala** ekonomiska incitament för kommunerna.

Det skulle ligga väl i linje med ett yttrande från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), som instämde i denna skrivning: ”En ekonomisk ersättning till den kommun och/eller bygd som påverkas av en storskalig vindkraftutbyggnad kan vara viktig för etableringens lokala förankring. Det är angeläget med ett tydligt och förutsägbart regelverk för sådan ekonomisk ersättning. Det skulle öka förutsägbarheten både för kommun, berört samhälle och projektör.”²⁵

Vi föreslår att regeringen överväger två olika saker:

Nivån på incitamentet. Vi har tidigare föreslagit att staten till kommunerna *åtminstone* överför en summa motsvarande fastighetsskatten från vindkraftverken. För en TWh ny vindkraft (motsvarande cirka 40 landbaserade vindkraftverk) skulle kommunen (med nuvarande nivåer) få nio miljoner kronor om året under de sju första åren och totalt 137 miljoner under 30 år. Men risken är stor att ett sådant incitament är långt ifrån tillräckligt.

²⁴ [Lokaltidningen](#), Gärna vindkraft men rejäl ersättning till bygderna, debattartikel, 11 februari 2022

²⁵ [Sveriges Kommuner och Regioner](#), Yttrande om En rättssäker vindkraftsprövning (SOU 2021:53). 15 oktober 2021

Samtidigt vore det lönsamt för Sverige som land att införa ett kraftigt incitament som säkerställer en tillräcklig utbyggnad av ny elproduktion. I ett räkneexempel kan vi utgå från en utbyggnad av 60 TWh ny vindkraft (på land och i Sveriges territorialvatten), utöver det som tillkommer med redan givna tillstånd. Om staten exempelvis skulle överföra 50 miljarder kronor om året till kommunerna för varje TWh ny vindkraft, så skulle det motsvara 3,0 miljarder om året för 60 TWh. Detta skulle säkerställa ny elproduktion som motsvarar det ökade elbehovet, samtidigt som den inte fördyrar utbyggnaden och hotar de nödvändiga investeringarna.

Kostnaden om tre miljarder per år kan ställas i relation till att den tillkommande elproduktionen skulle generera staten en mångdubbelt större intäkt på cirka per år genom energiskatten. Det kan också jämföras med att *den pågående vindkraftsutbyggnaden* med cirka 25 TWh (mellan 2021 och 2025) förväntas pressa normalårspriset på el under perioden 2022 till 2025 med 37 öre per kWh.²⁶ Detta motsvarar upp till 52,5 miljarder kr/år för alla elanvändare i Sverige (baserat på en årlig elanvändning på totalt 140 TWh).

En utbyggnad av ytterligare 60 TWh ny vindkraft skulle dessutom minska utsläppen av växthusgaser med cirka 36 miljarder ton om året (cirka 600 000 ton/TWh).²⁷ Det vore en drygt 10 gånger så kostnadseffektiv klimatåtgärd som statens viktiga och långsiktiga satsning på att fånga upp och lagra koldioxid (cirka en miljard kronor för en miljon ton koldioxid).

Ytterligare 60 TWh vindkraft, som möjliggörs genom kraftiga ekonomiska incitament till kommunerna, skulle stärka industrins konkurrenskraft, möjliggöra elektrifieringen, pressa elpriset för konsumenterna, öka statens skatteintäkter med ett långt större belopp än statens kostnad och medföra stora och kostnadseffektiva utsläppsminskningar.

Långsiktighet och teknikneutralitet. All ny elproduktion som bidrar till klimatmålen är angelägen. Vi förordar därför en långsiktig och teknikneutral ansats med en bred politisk förankring. Det bör införas ett teknikneutralt incitament till kommunerna, antingen generellt för all ny fossilfri elproduktion eller för sådan elproduktion där det krävs en kommunal tillstyrkan enligt miljöbalken (vindkraft och kärnkraft).

Man kan i detta sammanhang notera att ledamöterna i Sveriges kommunfullmäktige senvåren 2022 i Demoskops politikerpanel var mer negativa till ny kärnkraft i egna kommunen än till ny vindkraft.²⁸ 3 600 ledamöter svarade, och svarsfrekvensen var relativt jämn mellan partierna. När det gällde landbaserad vindkraft i egna kommunen var 49 procent positiva och 29 procent negativa, vilket ger en balans på plus 20 procentenheter. När det gäller småskalig kärnkraft var 34 procent positiva och 33 procent negativa, vilket ger en balans på plus en procentenhet. För storskalig kärnkraft var balansen minus 23 procentenheter. Det indikerar att kommunala veton också kan sätta stopp för kärnkraft i nya kommuner, om inte kommunerna får kraftiga incitament att tillstyrka.

²⁶ [Svensk Vindenergi](#), Vindkraften pressar elpriset med 37,5 öre, 30 november 2022

²⁷ [Nätverket Vindkraftens klimatnytta](#), Svensk vindkraft kan minska klimatutsläppen med 50 procent, april 2019

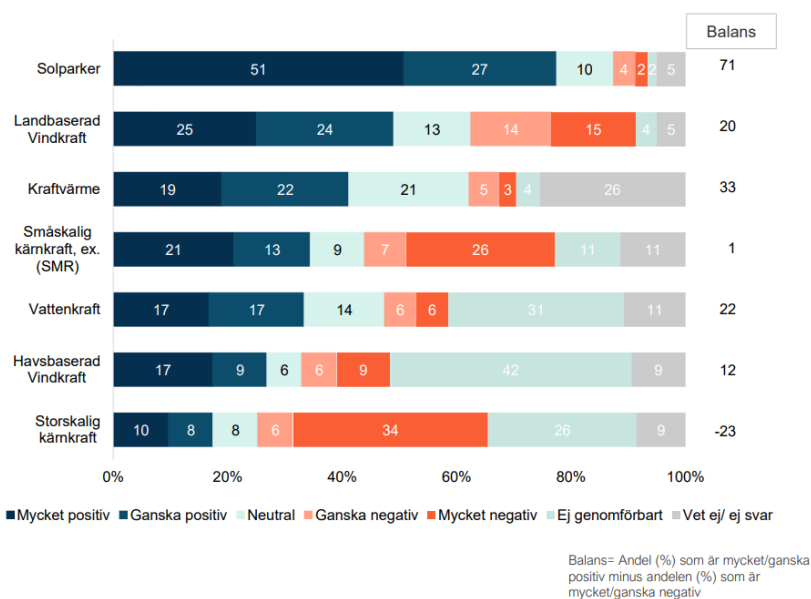
²⁸ [Svensk Vindenergi](#), Politikerpanelen 2022, Demoskop, maj 2022

Inställning till olika energislag

- Solparker är ett okontroversiellt energislag och det finns väldigt få kommunpolitiker som är emot att bygga det i sin kommun.
- Hälften av alla kommunpolitiker är positivt inställda till att bygga landbaserad vindkraft i sin kommun.
- Småskalig kärnkraft har ungefär lika stort stöd som det har motstånd och storskalig kärnkraft är det enda energislaget som vi ser en tydlig negativ opinion emot

Fråga: Vad är din inställning till att bygga nedanstående i din kommun under de närmaste 5–10 åren?

Bas: Samtliga, 3596 intervjuer.

Det finns en skrivning i Tidöavtalet som lyder: *"På samma gång får utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft Dir. 2022:27 ett tilläggsuppdrag att tydligt föreslå hur verksamhetsutövarna ska ersätta kommunerna vid vindkraftsutbyggnad."*

I tilläggsdirektiven till Incitamentutredningen angavs: *"Uppdraget att bedöma om finansieringen av förslagen bör ske via statens budget eller från verksamhetsutövarna tas bort. Finansieringen ska ske från verksamhetsutövarna. Utredaren ska därför*

- *bedöma hur de förslag som lämnas i syfte att stärka kommunernas incitament för utbyggd vindkraft ska finansieras av verksamhetsutövarna."*²⁹

Utredningen Värde av vinden lade dock inte fram något förslag på detta område.

Om skrivningen i Tidöavtalet skulle syfta på att verksamhetsutövarna, utöver bygdemedel, ska betala en ersättning till kommunen för att få bygga vindkraft i kommunen, så skulle detta bromsa utbyggnaden av elproduktionen i Sverige. Det skulle bli motsvarande "effektskatten" för kärnkraft, (med skillnad att den inte går till staten utan kommunen). Detta skulle omgående försämla lönsamheten och motverka vindkraftsinvesteringar. Det skulle också bli en framtida osäkerhet, eftersom avgiften när som helst kan höjas (jämför med effektskatten på kärnkraft). Det skulle dessutom försvåra för ny kärnkraft, eftersom regeringen vill ha teknikneutrala styrmedel och i så fall måste införa motsvarande ersättning till kommuner där det byggs ny kärnkraft.

Vi noterar dock att Tidöavtalet endast reglerade tilläggsuppdraget till utredningen och *inte utesluter* att staten ska betala eller överföra en ersättning till kommunerna vid vindkraftsutbyggnad.

Nätverket Vindkraftens klimatnytta föreslår att regeringen förbereder för omfattande statliga, långsiktiga och teknikneutrala incitament till kommuner som tillstyrker ny fossilfri elproduktion, både kärnkraft och vindkraft.

²⁹[Kommitédirektiv](#), Tilläggsdirektiv till utredningen Stärkta incitament för utbyggd vindkraft, Dir. 2022:135, 24 november 2022

4. Tidigarelagt och bindande kommunalt ställningstagande

Ett kommunalt vetobeslut behöver inte motiveras och kan inte överklagas av verksamhetsutövaren. Kommunerna kan när som helst under tillståndsprocessen dra tillbaka ett tidigare tillstyrkande, även efter att ett tillstånd har beviljats i lägre instans. Detta är ett rättsosäkert system.

Att kommunerna ska ta ställning till vindkraftsparken efter ansökan är inlämnad innebär kraftigt ökade kostnader för projektören. Dessutom innebär det väsentligt längre tillståndsprocesser, än om beslutet fattades i ett tidigare skede.

Detta går tvärtemot regeringens intention om tidiga besked, som det formuleras i direktivet till den nya utredningen Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken (Dir. 2023:78).³⁰ I syfte att öka incitamenten för att investera i energiproduktion betonas vikten av "att i ett så tidigt skede som möjligt kunna ge besked om samhällets grundläggande syn på lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats". Besked ska "lämnas så tidigt som möjligt".

Den förra regeringen föreslog att kommunernas beslut om vindkraft ska tidigareläggas och att tillstyrkanden ska vara bindande.³¹ Alla partier utom SD har i SKR:s remissyttrande ställt sig bakom förslagen.

Utredningen Värde av vinden noterade att förslagen från utredningen "En rättssäker vindkraftsprövning" inte genomfördes, men hade inga egna förslag på området. Utredningen redovisade dock vindkraftsbranschens uppfattning att risken för att utredningens förslag "skulle minska investeringsintresset blir lägre, om de genomförs tillsammans med den tidigare utredningens förslag om att göra kommunernas ställningstaganden mer förutsägbara".

Nätverket Vindkraftens klimatnytta föreslår att regeringen aktualiserar förslaget om tidigarelagt kommunalt beslut om vindkraft, ett beslut som ska vara bindande. Detta bör införas parallellt med planeringsstöd till länsstyrelser och kommuner.

5. Släckt hinderbelysning när inget flyg är i närheten

Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om markering av föremål som kan utgöra en fara för luftfarten och om flyghinderanmälan (TSFS 2020:88) anger att vindkraftverk över 150 meters höjd ska utrustas med ett högintensivt vitt ljus för att vara synligt för flyget. Ljuset befaras bli störande för kringboende. Det används som argument av oroade medborgare och är ett viktigt skäl till att kommuner använder vetot.

Det betyder att vindkraftsutbyggnaden försvåras av reglerna för hinderbelysning.³²

Transportstyrelsen bör tillåta teknik som används i andra länder – så att hinderbelysningen kan hindra flygolyckor utan att hindra klimatomställningen.

³⁰ [Kommittédirektiv](#), Förenklade och förkortade tillståndsprocesser enligt miljöbalken, Dir. 2023:78, juni 2023

³¹ [Regeringskansliet](#), Miljödepartementet, Tidigt kommunalt vindkraftsbesked ska ge mer förutsägbara och effektiva miljöprocesser, 28 februari 2022

³² [Svensk Vindenergi](#), Släck vindkraftverkens hinderbelysning när inget flyg är i närheten, 22 mars 2022

Oron för störning måste respekteras, och det finns två enkla lösningar som regeringen kan genomföra snabbt:

- Ge Transportstyrelsen i uppdrag att harmonisera kraven på hinderbelysning för vindkraft med internationella riktlinjer. Enligt ICAO, den internationella civila luftfartsorganisationen, räcker det med medelintensivt rött ljus för byggnader upp till 315 meters total höjd.
- Ge Transportstyrelsen i uppdrag att utarbeta bestämmelser för behovsstyrd hinderbelysning i svenska vindkraftverk, en teknik som redan används i exempelvis Tyskland och Finland och som innebär att hinderbelysningen kan vara släckt när inget flygplan är i närheten.

Utredningen Värde av vinden skrev att ”reglerna för hinderbelysning behöver ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen”.

Nätverket Vindkraftens klimatnytta instämmer i utredningens slutsats och föreslår att regeringen agerar skyndsamt för att lösa problemet med hinderbelysning, såsom gjorts i exempelvis Tyskland och Finland. De nya reglerna bör tillämpas på såväl nya som redan existerande vindkraftsparker för att öka acceptansen bland medborgarna för vindkraften.